UNIVERSITI SAINS MALAYSIA

Peperiksaan Kursus Semasa Cuti Panjang
Sidang Akademik 1994 / 95

Jun 1995

MAT 361 - PENTAABIRAN STATISTIK

Masa : 3 jam

Jawab **SEMUA** soalan.

1. (a) Katakan $X_{(1)}, X_{(2)}, \ldots, X_{(n)}$ ialah statistik tertib bagi n p.r. tak bersandar $X_1, X_2, \ldots, X_n$ dengan f.k.k. sepunya :

$$f(x) = \begin{cases} e^{-x} & , \quad 0 < x < \infty \\ 0 & , \quad \text{di tempat lain .} \end{cases}$$

Biarkan $Y_1 = X_{(1)} / X_{(2)}$, $Y_2 = X_{(2)} / X_{(3)}, \ldots,$

$Y_{n-1} = X_{(n-1)} / X_{(n)}$, dan $Y_n = X_{(n)}$.

(i) Tuliskan f.k.k. tercantum bagi $X_{(1)}, X_{(2)}, \ldots, X_{(n)}$.

(ii) Dapatkan Jacobian bagi transformasi.

(iii) Demikian, dapatkan f.k.k. tercantum bagi $Y_1, Y_2, \ldots, Y_n$.
Adakah $Y_1, Y_2, \ldots, Y_n$ tak bersandar?

(50/100)

(b) Katakan $X_1, X_2, \ldots, X_n$ p.r. tak bersandar yang bertaburan semacam dengan f.k.k. berikut :

$$f(x) = \begin{cases} e^{-x} & , \quad 0 < x < \infty \\ 0 & , \quad \text{di tempat lain .} \end{cases}$$

Cari nilai hampiran bagi :

(i) $P(X_1 + X_2 + \ldots + X_{200} \leq 210)$

(ii) $P\left(X_1^2 + X_2^2 + \ldots + X_{100}^2 \leq 220\right)$

(50/100)

.../2

2. (a) Bincangkan peranan konsep-konsep berikut di dalam teori penganggaran :

    (i) statistik cukup

    (ii) kelengkapan bagi suatu famili taburan.

(30/100)

(b) Nyatakan Kriterium Pemfaktoran Neyman - Fisher.

(10/100)

(c) Katakan X mengambil nilai-nilai 0, 1 dan 2 dengan kebarangkalian $P_\theta(0)$, $P_\theta(1)$, dan $P_\theta(2)$ masing-masing. Bagi setiap daripada dua kes berikut, tentukan samada X lengkap atau tidak :

    (i) $P_\theta(0) = \theta,\ P_\theta(1) = 2\theta,\ P_\theta(2) = 1 - 3\theta,\ 0 < \theta < \frac{1}{3}$.

    (ii) $P_\theta(0) = \theta,\ P_\theta(1) = \theta^2,\ P_\theta(2) = 1 - \theta - \theta^2,\ 0 < \theta < \frac{1}{2}$.

(30/100)

(d) Katakan X adalah p.r. yang mempunyai f.k.k.

$$f(x) = \frac{e^{-\lambda}\lambda^x}{(1 - e^{-\lambda})\,x!},\ x = 1, 2, \ldots, \lambda > 0.$$

    (i) Adakah X lengkap? Tunjukkan.

    (ii) Adakah wujudnya suatu penganggar saksama bagi λ ?
    Jika ada, cari suatu penganggar saksama bagi λ .

(30/100)

3. (a) Bincangkan peranan teorem-teorem berikut :

    (i) Teorem Rao - Blackwell ,

    (ii) Teorem Lehmann - Scheffe , dan

    (iii) Ketaksamaan Cramer - Rao ,

di dalam teori penganggaran. Berikan contoh-contoh.

(40/100)

.../3

(b) Katakan X_1 , X_2 , ..., X_n adalah suatu sampel rawak daripada taburan Bernoulli dengan f.k.k.

$$f(x) = \begin{cases} 1-p \ , & x = 0 \\ p \ , & x = 1 \ , \ 0 < p < 1 \ . \end{cases}$$

Biarkan s suatu integer, $0 < s < n$. Cari suatu penganggar saksama bervarians minimum secara seragam bagi p^s.

(60/100)

4. (a) Andaikan X_1 , X_2 , ..., X_n ialah suatu sampel rawak daripada taburan dengan f.k.k.

$$f(x; \theta) = \frac{1}{2} e^{-|x-\theta|} \ , \quad -\infty < x < \infty \ , \quad -\infty < \theta < \infty$$

Cari penganggar kebolehjadian maksimum bagi θ .

(40/100)

(b) Katakan X_1 , X_2 , ..., X_n sampel rawak daripada $N(\theta, 1)$. Cari batas bawah Cramer - Rao bagi varians penganggar saksama untuk (i) θ , dan (ii) θ^2 .

(30/100)

(c) Andaikan X cerapan tunggal daripada taburan yang mempunyai f.k.k.

$$f(x; \theta) = \begin{cases} \theta x^{\theta-1} \ , & 0 < x < 1, \ \theta > 0 \\ 0 \ , & \text{di tempat lain .} \end{cases}$$

(i) Cari suatu kuantiti pangsi bagi θ .

(ii) Demikian, dapatkan suatu penganggar selang bagi θ dengan paras keyakinan $1 - \alpha$.

(30/100)

5. (a) Nyatakan Lema Asasi Neyman - Pearson.

(10/100)

.../4

(b) Katakan $X_1, X_2, \ldots, X_n$ suatu sampel rawak saiz n daripada suatu populasi dengan f.k.k.

$$f(x) = \begin{cases} \dfrac{1}{\Gamma(\theta)} x^{\theta-1} e^{-x} \; , & x > 0 \; , \; \theta > 0 \\ 0 \; , & \text{di tempat lain} \end{cases} .$$

Cari ujian paling berkuasa secara seragam dengan saiz α untuk menguji $H_o : \theta \leq \theta_o$ lawan $H_1 : \theta > \theta_0$.

(40/100)

(c) Katakan X_{i1} , X_{i2} , ..., X_{in} suatu sampel rawak saiz n daripada suatu taburan normal dengan min μ_i dan varians σ^2 , i = 1, 2, ..., k .

Anggapkan μ_i , , i = 1, 2, ..., k dan σ^2 adalah anu. Anggapkan juga k sampel rawak tersebut adalah tak bersandar.

Tunjukkan bahawa ujian nisbah kebolehjadian untuk menguji $H_o : \mu_1 = \mu_2 = \ldots \mu_k$ lawan H_1 bukan semua μ_i adalah sama, boleh di asaskan pada p.r.

$$F = \frac{n \sum_{i=1}^{k} (\bar{x}_i - \bar{x})^2 / (k - 1)}{\sum_{i=1}^{k} \sum_{j=1}^{n} (x_{ij} - \bar{x}_i)^2 / (N - k)} ,$$

di mana $N = nk$, $\bar{x} = \sum_i \sum_j x_{ij} / N$ dan

$\bar{x}_i = \sum_j x_{ij} / n$.

(50/100)

- ooo000ooo -

LAMPIRAN - I

Taburan	Fungsi Ketumpatan f	Min $\mu = E[X]$	Varians $\sigma^2 = E\left[(x-\mu)^2\right]$	Fungsi penjana Momen
Seragam Diskrit	$f(x) = \frac{1}{N} I_{\{1,2,\ldots,N\}^{(x)}}$	$\frac{N+1}{2}$	$\frac{N^2-1}{12}$	$\sum_{j=1}^{N} \frac{1}{N} e^{jt}$
Bernoulli	$f(x) = p^x q^{1-x} I_{\{0,1\}^{(x)}}$	p	pq	$q + pe^t$
Binomial	$f(x) = \binom{n}{x} p^x q^{n-x} I_{\{0,1,\ldots,n\}^{(x)}}$	np	npq	$(q+pe^t)^n$
Geometri	$f(x) = pq^x I_{\{0,1,\ldots\}^{(x)}}$	$\frac{q}{p}$	$\frac{q}{p^2}$	$\frac{p}{1-qe^t}$
Poisson	$f(x) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^x}{x!} I_{\{0,1,\ldots\}^{(x)}}$	λ	λ	$\exp\{\lambda(e^t-1)\}$
Seragam	$f(x) = \frac{1}{b-a} I_{(a,b)^{(x)}}$	$\frac{a+b}{2}$	$\frac{(b-a)^2}{12}$	$\frac{e^{bt}-e^{at}}{(h-a)^t}$
Normal	$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} \exp\left\{-(x-\mu)^2/2\sigma^2\right\} I_{(-\infty,\infty)^{(x)}}$	μ	σ^2	$\exp\left\{\mu t + \frac{1}{2}\sigma^2 t^2\right\}$
Eksponen	$f(x) = \lambda e^{-\lambda x} I_{(0,\infty)^{(x)}}$	$\frac{1}{\lambda}$	$\frac{1}{\lambda^2}$	$\frac{\lambda}{\lambda-t}, \ t<\lambda$
Gamma	$f(x) = \frac{\lambda^n}{\Gamma(n)} e^{-\lambda x} x^{n-1} I_{(0,\infty)^{(x)}}$	$\frac{n}{\lambda}$	$\frac{n}{\lambda^2}$	$\left(\frac{\lambda}{\lambda-t}\right)^n, \ t<\lambda$
Khi kuasa dua	$f(x) = \left(\frac{1}{2}\right)^{r/2} \frac{1}{\Gamma(r/2)} e^{-x/2} x^{(r/2)-1} I_{(0,\infty)^{(x)}}$	r	$2r$	$\left(\frac{1}{1-2t}\right)^{r/2}, \ t<\frac{1}{2}$
Beta	$f(x) = \frac{\Gamma(\alpha+\beta)}{\Gamma(\alpha)\Gamma(\beta)} x^{\alpha-1}(1-x)^{\beta-1} I_{(0,1)^{(x)}}$	$\frac{\alpha}{\alpha+\beta}$	$\frac{\alpha\beta}{(\alpha+\beta+1)(\alpha+\beta)^2}$	-

LAMPIRAN-2

Katakan $X_1, X_2, \ldots, X_n$ sampel rawak daripada taburan *F(x)* dengan f.k.k. f(x). Andaikan p.r. X_i adalah selanjar.

Biarkan $Y_1, Y_2, \ldots, Y_n$ ialah statistik tertib bagi sampel ini, iaitu, $Y_i = X_{(i)}$, $i = 1, 2, \ldots, n$.

Maka:

(i) f.k.k. tercantum bagi $Y_1, Y_2, \ldots, Y_n$ ialah $g(y_1, y_2, \ldots, y_n) = n!\, f(y_1), f(y_2) \ldots f(y_n)$, $y_1 < y_2 < \ldots < y_n$.

(ii) f.k.k. bagi Y_k ialah $g_k(y_k) = \dfrac{n!}{(k-1)!(n-k)!} \left[F(y_k)\right]^{k-1} \left[1 - F(y_k)\right]^{n-k} f(y_k)$.

(iii) f.k.k. tercantum bagi Y_i dan Y_j ; $i < j$, ialah

$$g_{ij}(y_i, y_j) = \frac{n!}{(i-1)!\,(j-i-1)!\,(n-j)!} \left[F(y_i)\right]^{i-1} \left[F(y_j) - F(y_i)\right]^{j-i-1} \left[1 - F(y_j)\right]^{n-j} f(y_i) f(y_j),\ y_i < y_j .$$